

CBRN JAT: PORADENSKÝ TÝM V OBLASTI ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ SIL RYCHLÉ REAKCE NATO JAKO SPOLEČNÝ ZÁJEM ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY A CHEMICKÉHO VOJSKA AČR

¹Jan ÖSTERREICHER, ²Jan SMETANA, ³Vratislav OSVALD

¹Univerzita obrany, katedra radiobiologie Fakulty vojenského zdravotnictví, Hradec Králové

²Univerzita obrany, katedra epidemiologie Fakulty vojenského zdravotnictví, Hradec Králové

³14. centrum výstrahy proti zbraním hromadného ničení, Hostivice-Břve

Souhrn

Článek popisuje zařazení, strukturu, úkoly, podmínky práce a struktura výcviku poradenského týmu v oblasti zbraní hromadného ničení (CBRN JAT). Dále jsou zde uvedeny návrhy změn existujícího systému chemického vojska a vojenské zdravotnické služby vyplývající ze zkušeností autorů získaných v rámci jejich práce v tomto týmu v průběhu 8. rotace Sil rychlé reakce NATO (NRF-8).

Klíčová slova: CBRN JAT; Funkce; Operační použití.

CBRN JAT: NATO Response Force's Advising Body in CBRN Issues as a Common Interest of Military Health Service and CBRN Troops of the Czech Armed Forces

Summary

An article describes the role, structure, fulfilled tasks, work limitation as well as training aims of the Chemical, Biological, Radiological, and Nuclear Joint Assessment Team (CBRN JAT). Subsequently, herein there are expressed systematic proposals concerning CBRN and Military health services based on authors experience in this particular team during the 8th rotation of NATO Response Force (NRF-8).

Key words: CBRN JA; Function; Operational usage.

Armáda České republiky již před několika lety definovala oblast ochrany proti zbraním hromadného ničení a rovněž oblast zdravotnické služby jako dvě z celkem čtyř svých strategických priorit, kterými hodlá přispívat ke společnému úsilí NATO o rozvoj bezpečnosti a stability v euroatlantickém prostoru (1). Jedním z viditelných znaků tohoto úsilí je pravidelná účast v Silách rychlé reakce NATO, kde právě AČR významně přispěla 312. praporem radiační, chemické a biologické ochrany a poradenským týmem v oblasti zbraní hromadného ničení.

Síly rychlé reakce NATO (NATO Response Force – NRF) se skládají ze zhruba 25 000 vojáků všech druhů vojsk, kteří jsou schopni zasazení v rozmezí 5–30 dnů po vydání rozkazu k přesunu. Tento rozkaz je oprávněn vydat SACEUR (Supreme Allied Commander in Europe) jako velitel ACO (NATO Allied Command of Operations) v rámci plnění usnesení Severoatlantické Rady (North Atlantic Council – NAC), nejvyššího orgánu NATO. Každá rotace NRF trvá 6 měsíců a předchází ji půlroční trénink spojený s certifikací formou cvičení. Tyto

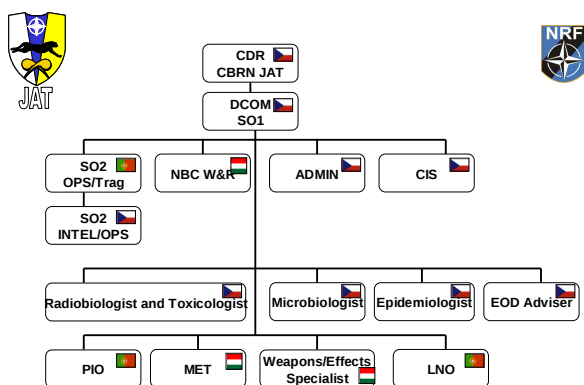
kapacity NATO jsou poté operabilní kdekoli na světě po dobu až 90 dní, než jsou vystřídány Silami vysoké připravenosti (High Readiness Force). A jelikož v uplynulých letech vzrostla pravděpodobnost vojenských operací při použití zbraní hromadného ničení, byly ve prospěch NRF vytvořeny i prapor radiační, chemické, biologické ochrany a poradenský tým jako dvě samostatné jednotky.

Poradenský tým v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení (Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Joint Assessment Team – CBRN JAT) byl poprvé ustanoven v prosinci 2003 v průběhu 3. rotace NRF (NRF-3). Tato mezinárodní jednotka má za úkol odhadnout vliv jakéhokoli CBRN-agens na průběh vojenských operací, jakož i proti civilní populaci daného hostitelského státu a doporučit veliteli operace NATO adekvátní opatření. To se také týká jakékoli události, kdy jsou proti koaličním silám nebo civilní populaci použity zbraně hromadného ničení. Členové CBRN JAT musí plně ovládat schopnosti a limitace chemických i zdravotnických kapacit v oblasti zasazení, jako jsou

schopnosti laboratoří, průzkumu, dekontaminačních jednotek a systému varování a výstrahy. V neposlední řadě členové CBRN JAT musí znát úkol plněný podporovaným velitelem NATO. A naopak, podporovaný velitel NATO a jeho štáb musí být informován o schopnostech a limitacích CBRN JAT.

Dalšími úkoly CBRN JAT, které jsou plněny, jsou:

1. Poradenská činnost členům štábů NATO při vytváření nebo při revizích operačních plánů v případě operací za použití zbraní hromadného ničení.
2. Poradenská činnost v odhadu požadavků v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení u vysílaných jednotek.
3. Poradenská činnost a asistence při přípravě a při zásazích nezbytných k minimalizaci průmyslových havárií.
4. Odborná a operační poradenská činnost pro velitele operací NATO týkající se koordinované politické a vojenské strategie cílené proti hrozbě státních i nestátních organizací schopných provést útok zbraněmi hromadného ničení.
5. Poradenská činnost pro členy štábů NATO a v případě potřeby i civilní složky v otázkách operací likvidace škodlivých látek po jakékoli události.
6. Zvládnout aktivaci, shromáždění, přípravu a zasazení členů poradenského týmu do 5 dní po vydání rozkazu o přesunu.

Obr. 1: Personální obsazení CBRN JAT v 8. rotaci NRF (2). Tým je veden velitelem (CDR) a jeho zástupcem (DCOM). Podporu a příjem informací zajišťují operační důstojník (SO2 Ops/Trag), důstojník výstrahy a modelování událostí (NBC W&R), administrátor (ADMIN), spojovací důstojník (CIS), zpravodajský důstojník (SO2 Intel/Ops), radiobiolog a toxikolog (vyjma této rotace se funkce obsazuje dvěma odborníky, jelikož se jedná o rozdílné obory), mikrobiolog, epidemiolog, pyrotechnik (EOD Adviser), tiskový mluvčí (PIO), meteorolog (MET), odborník na zbraně a jejich dosah (Weapons/ Effect Specialist), styčný důstojník (LNO).

Aby byla úloha tohoto poradenského tělesa lépe vysvětlena, uvádíme hlavní principy práce CBRN JAT:

1. CBRN JAT je vysoce připravenou, mezinárodní a multifunkční jednotkou schopnou vyslání do jakékoli mise, buď jako jeden celek, anebo jako část, po časově ohraničenou dobu.
2. Vzhledem k specifickému úkolu této jednotky je CBRN JAT samostatnou jednotkou doplňující schopnosti mezinárodního praporu radiální, chemické a biologické ochrany NATO.
3. Dle požadavku velitelů jednotek NATO, operační velitel NATO (JFC Naples, JFC Brunsum) vydává rozkaz o vyslání této jednotky do mise. Je nutné zmínit, že o vyslání rozhoduje SACEUR (dnes gen. John Craddock), nikoli český nebo jiný národní parlament či vláda. Vlády nebo parlamenty převádějí autoritu k vyslání (Transfer of Authority, TOA) ještě před zahájením pohotovosti každé rotace NRF právě do rukou ACO.
4. CBRN JAT neduplikuje ani nenahrazuje stávající schopnosti v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení, nýbrž tyto schopnosti doplňuje.
5. CBRN JAT je schopen práce v jakýchkoli pozemních, námořních i leteckých operacích. To je oproti systému v AČR významný posun, protože v AČR je chemické vojsko řazeno do pozemních sil, ačkoli používá leteckého průzkumu, a například průmyslové havárie zasahují především vodní toky.
6. CBRN JAT je poradenské a expertní těleso, které nevelí žádné jednotce. Tento fakt je důležitý a zachovává velitelské pravomoci i odpovědnost plně v rukou velitelů.
7. CBRN JAT je v běžné situaci součástí nejvyššího štábu v oblasti dané operace. Například v případě posílení operace ISAF, to bude velitelství ISAF v Kábulu.
8. Je-li CBRN JAT vyslán do místa zasazení společně s analytickými laboratořemi, je vytvářeno přímé komunikační spojení mezi těmito 2 složkami tak, aby jednotky NATO všech druhů sil mohly být okamžitě informovány o výsledcích analýz.
9. V případě nasazení v rámci operací zabráňujícím následkům závažných událostí CBRN JAT ustanovuje přímé spojení s aliančními organizacemi civilního nouzového plánování.

CBRN JAT je schopen použití u všech typů operací – evakuace, uplatňování embarga, útočné operace, krizové operace, protiteroristické operace

atd. Trénink a výcvik CBRN JAT je prováděn pod kontrolou Velitelství společných sil (Joint Force Command) a obsahuje 4 fáze:

1. **Expertní výcvik.** Jde o aplikace jednotné procedurální formy expertního posudku tak, aby bylo výsledné doporučení včasné, adekvátní a srozumitelné pro velitele jednotek NATO. Individuální trénink expertů zůstává národní zodpovědností.
2. **Výcvik interoperability.** Jednotka je cvičena za účelem získání schopnosti spolupráce s ostatními jednotkami dané operace.
3. **Výcvik mobilizační interoperability.** To znamená získání schopnosti včasné a adekvátně radit velitelům aliančních jednotek v průběhu pozemních, leteckých i námořních operací v oblasti ochrany proti zbraním hromadného ničení.
4. **Mobilizační výcvik.** Jde o získání schopnosti rychlého přesunu na místo shromáždění a poté přesunu na místo plnění úkolu. Např. 8. rotace NRF má místo shromáždění členů CBRN JAT v Hostivících-Břve do 24 hodin po vydání rozkazu (což nekoresponduje s časem vyrozumění) pro všechny členy týmu (včetně maďarských a portugalských členů týmu). Odlet z ČR do místa plnění úkolu pak následuje do 48 hodin po vydání rozkazu.

Za zmínku stojí také dodržení politické korektnosti v jakékoli zprávě či posudku, které CBRN JAT poskytuje. Zejména je nutné se vyhnout jakékoli citaci náboženských textů, jakékoli zmínce o etnické a náboženské příslušnosti, slovním narážkám proti kulturním, sociálním nebo náboženským hodnotám postižené populace. Také je zakázáno i slovně diskreditovat politické špičky hostitelského státu, jakkoli kritizovat OSN a jiné mezinárodní organizace, zmiňovat jakékoli diskrepance mezi aliančními státy, komentovat národní pravidla a předpisy jakéhokoli státu přispívajícího do koaličních sil, odkazovat na negativní národní stanoviska hostitelského státu. V neposlední řadě jsou zakázány jakékoli narážky sexuálního obsahu a vydávání ultimát.

Poznatky a zkušenosti vyplývající z participace v CBRN JAT:

1. Chemické vojsko lze na úrovni NATO chápat jako celek operující ve prospěch pozemních, leteckých a námořních operací. Tomu by měla přispět i samotná vojenská strate-

gie ČR, která definuje rozvoj schopností chemického vojska jako národní prioritu. Vzhledem k těsným vazbám kooperace mezi chemickým vojskem a vojenskou zdravotnickou službou se jeví jako důležité organizačně povýšit oba druhy vojsk tak, aby byl zabezpečen jejich trvalý rozvoj schopností jako deklarovaný národní zájem. V současném stavu, kdy na operační úrovni bylo zrušeno samostatné velitelství specializovaných sil a na strategické úrovni generálního štábu není chemické vojsko ani vojenská zdravotnická služba organizačně přizpůsobena národním zájmům a prioritám (1), je velmi obtížné pouhé plánování rozvoje a výstavby daných druhů sil.

2. Je nezbytné, aby podmínkou *sine qua non* pro zařazení odborníků z oborů radiobiologie, toxikologie, epidemiologie a mikrobiologie do poradenského týmu bylo absolutorium doktorského studijního programu v příslušném oboru.
3. Je také nezbytné, aby součástí curricula doktorského studijního programu v příslušném oboru byla výuka zaměřená na poskytování expertních posudků srozumitelných operačním velitelům.
4. Je velmi vhodné, aby i na národní úrovni existoval podobný poradenský tým. Jednotka 314. CV ZHN tento požadavek splňuje, avšak nejsou zde v pravidelných intervalech secvičováni odborníci z oblasti radiobiologie, toxikologie, epidemiologie a mikrobiologie, což může vést k neadekvátnosti nebo nesrozumitelnosti expertních posudků v případě potřeby.

Literatura

1. Doktrína Armády České republiky. Praha, MO ČR, 2004. 149 s.
2. SIMOES, A. NBC JAT LNO Wise pages. 14.11. Istanbul, 2006.

Korespondence: Pplk. doc. MUDr. Jan Österreicher, Ph.D.
Univerzita obrany
Fakulta vojenského zdravotnictví
Katedra radiobiologie
Třebešská 1575
500 01 Hradec Králové
e-mail: osterreicher@pmfhk.cz

Do redakce došlo 11. 4. 2007